

LA CAPTURA DE LA GOLETA MATILDE

COMANDADA PEL CAPITÀ VILASSARENC PERE MAS ROIG, (A) “EL PIGAT”
ANY 1837

Xavier Sust Fatjó

Resum: Descripció i conseqüències de la captura per l'armada britànica de la goleta espanyola *Matilde* dedicada al comerç d'esclaus que, sota el comandament de Pere Mas Roig “El Pigat”, va sortir del port de Santiago de Cuba el 30 d'abril de 1837 amb rumb cap a les costes africanes. La sospitosa actitud de les autoritats espanyoles en el tracte donat al vaixell negrer va ser motiu d'insistents protestes del govern britànic a l'espanyol.

Paraules clau: La goleta *Matilde*, les corbetes *HMS Snake* i *HMS Vestal*, esclavisme, vaixells negrers, el negoci dels negrers, *Tribunal Mixto Anglo-Español (TMAE) de La Habana*, capità de fragata Alexander Milne, capità vilassarenc Pere Mas Roig (a) “El Pigat.”

El 4 de desembre de 1837,¹ la goleta espanyola *Matilde*, armada amb tres canons, un del calibre 18 i dos del 6, que feien sospitar que també es dedicava a activitats de pirateria, va ser detinguda per transportar 259 negres *bozal*, és a dir negres recent sortits d'Àfrica, per la corbeta *HMS Snake* de sa majestat britànica comandada pel capità de fragata Alexander Milne. La detenció es va fer a la latitud 19º 38' nord, longitud 77º oest a l'alçada del *Pico de Tarquino* que, per ser el pic de més altura de Cuba, era una referència molt usada pels navegants. Era un lloc tranquil, situat a la costa oest de Santiago de Cuba, idoni per anar-hi a fondejar els que feien embarcaments i desembarcaments que volien escapar dels controls de l'autoritat.

El comandant Milne² es dirigia a Port Royal, la base naval britànica del Mar Carib situada a l'illa de Jamaica al costat mateix de la seva capital Kingston. Uns dies abans havia detingut el vaixell negrer portuguès *Maria Therese* però, després d'inspeccionar-lo, el va deixar lliure doncs ja havia descarregat la càrrega humana que portava. Alexander Milne tenia el criteri que la captura d'un

1 *Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade*. Class A. (Further Series). 1837. First Enclosure in No. 34.

2 John BEELER: *Maritime Policing and the Pax Britannica. The Royal Navy's Anti-Slavery Patrol in the Caribbean 1828-1848*. The Northern Mariner / Le marin du nord. Pàg. 5-7.

La costa meridional de Cuba (Pico de Tarquino, Santiago, Guantánamo), Jamaica (Kingston) i Haití (Port au Prince).

vaixell negrer només s'havia de fer si portava esclaus a bord. Era un criteri tècnicament incorrecte però era la pràctica comú. En els primers tractats sobre el comerç d'esclaus entre els governs britànics, espanyols, portuguesos i holandesos només es permetia la captura de vaixells si hi havia esclaus a bord però després de 1820³ ja es podien capturar si havia “una clara i innegable prova que s'havien portat esclaus amb la finalitat de traficar amb ells”. Una prova podia ser, per exemple, l'olor que havien deixat els esclaus a les bodegues, o que el vaixell tingués una cuina d'una dimensió desproporcionada per només donar servei a la tripulació. Però aquestes proves sovint tenien problemes en ser acceptades pels tribunals que posteriorment tenien que determinar si el vaixell es dedicava, o no, al tràfic d'esclaus.

Els comandants dels vaixells de guerra britànics sabien que tenien una forta recompensa si es confirmava el tràfic i, per tant, els hi interessava realitzar

3 El 27 de setembre de 1817, Espanya i la Gran Bretanya signaven un tractat per a l'abolició del tràfic d'esclaus. A l'any següent es publicava la “Reial Cèdula de S. M. i Senyors del Consell” per la qual es mana guardar i complir el tractat conclòs entre el Rei espanyol i el Rei del Regne Unit, per a l'abolició del tràfic de negres en què es fixa la data de la seva entrada en vigor que havia de ser el 30 de maig de 1820, amb un termini de cinc mesos per a concloure els seus viatges al vaixells legalment habilitats pel tràfic abans de l'esmentada data. Com mecanismes repressors del tràfic es fixava el dret de visita als vaixells sospitosos, i la creació dels tribunals de caràcter mixt i dues comissions paritàries. Una de les comissions residirà en territori espanyol (L'Havana) i l'altra en possessions britàniques (Freetown, Sierra Leona). Anys més tard en 1835 es signà un nou tractat. Veure Tesis doctoral: *El Tribunal Mixto Anglo Español de Sierra Leona (1819-1865)* d'Arnaldo Arnalte Barrera (1985). Web: <http://tinyurl.com/hpchfef> (consultat juliol de 2016)

captures, però davant de les moltes probabilitats de que el tribunal no acceptés les proves aportades, i tenint en compte el gran esforç que comportava la captura, molts d'ells no volien embolicar-se en realitzar-la a un vaixell negrer sense càrrega. I un dels que pensaven així era el capità de fragata Alexander Milne. A més, en aquest cas, la captura comportava conduir, travessant l'Atlàntic, el *Marie Therese* a Àfrica, concretament a Freetown, on tenia la seva seu el *Anglo-Portuguese Mixed Commission Court*, ja que en terres americanes no hi havia cap tribunal amb capacitat per jutjar el comerç d'esclaus practicat per vaixells portuguesos. En el Mar Carib era millor capturar vaixells negrers espanyols ja que la cort per jutjar-los, el *Tribunal Mixto Anglo-Español*, també tenia seu a l'Havana. El capità de fragata Alexander Milne ho tenia clar. S'entén que la seva carrera militar culminés en ser nominat *Admiral of the Fleet*, o sigui cap de tota la flota de la *Royal Navy* britànica⁴ en plena època victoriana.

Alexander Milne amb els galons d'almirall..

Milne doncs va tenir sort en trobar-se la *Matilde*.⁵ Ell mateix en un escrit al comodor John Peyton, va explicar com va ser la seva captura. “Amb un vent suau i variable entre dos i tres quarts de quatre de la tarda, des de la proa es va divisar un velar que es va considerar sospitós per ser una goleta de dues cofes i haver alterat el seu trajecte per apropar-se a la costa. Quan ja era fosc, cap a les 6:10, vam virar cap a la costa per perseguir-lo. Cap a les 11 es va perdre de vista i només, si viràvem, el podíem tornar a veure amb l'ajut d'una ullera. Cap a la 1:40 el vam divisar de nou des de proa. Ens vam apropar cap on era i vam veure que també ells ens observaven. A les 3 vam caure sobre ell i el vam detenir. Va resultar ser la goleta *Matilde* amb 259 esclaus a bord portats d'Ambriz (Angola) a Santiago de Cuba”. Aquest cop segur que aconseguiria recompensa.

4 William STEWART. *Admirals of the World: A Biographical Dictionary. 1500 to the Present*. Ed. Mc. Farland. 2009. Pàg. 222. Veure també l'Enciclopèdia Viquipèdia en anglès web: https://en.wikipedia.org/wiki/Sir_Alexander_Milne,_1st_Baronet (consultat juliol de 2016)

5 John BEELER: *Maritime Policing and the Pax Britannica. The Royal Navy's Anti-Slavery Patrol in the Caribbean 1828-1848*. The Northern Mariner / Le marin du nord. Pàg. 7.

Freetown.

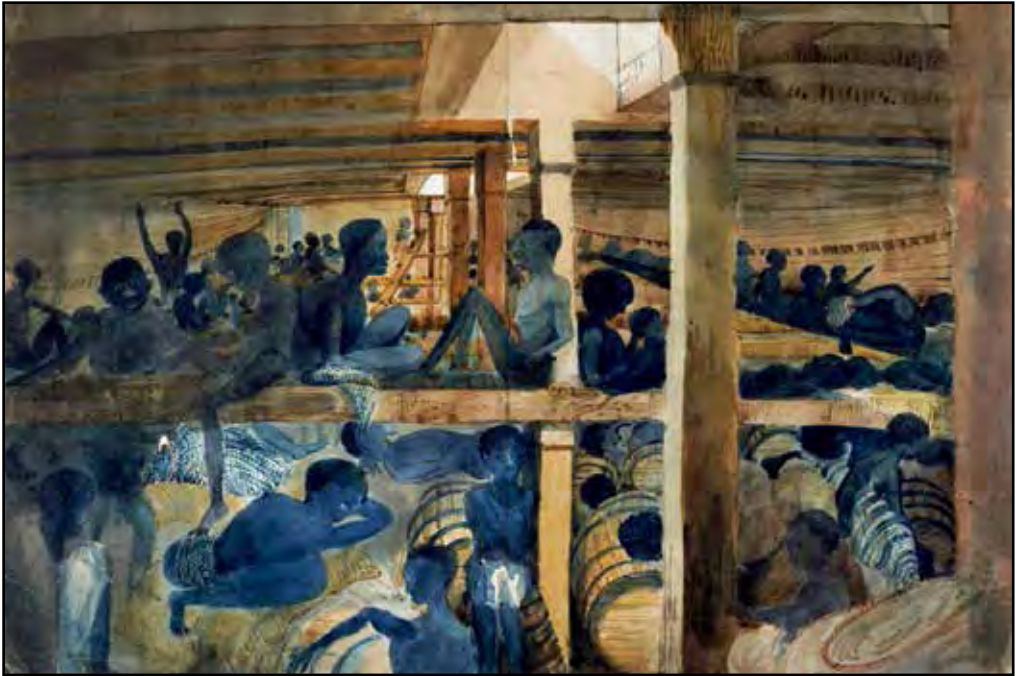
Era evident que els 259 negres *bozal* embarcats estaven destinats a ser venuts com esclaus i, per tant, la *Matilde* havia de ser conduïda al *Tribunal Mixto Anglo-Español de la Habana* per ser jutjada de l'acusació de dedicar-se al comerç d'esclaus. La seva captura segurament va donar una gran alegria als anglesos que tenien, des de feia més de mig any, un contenciós amb les autoritats espanyoles precisament per culpa d'aquesta goleta que havia sortit del port de Santiago de Cuba el 30 d'abril del mateix any en direcció a Angola per embarcar africans i vendre'ls després a Cuba.⁶

El seu capità titular era José Camaño,⁷ un jove recentment titulat que actuava com a testaferro, ja que, qui en realitat comandava la *Matilde* quan la *Matilde* va salpar de Santiago de Cuba, era Pedro o Pere Mas⁸ conegut a Vilassar de

6 *Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade*. 1837. Class A. (Further Series). 1837. Subenclosure in No. 33

7 *Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade*. Class A. (Further Series). 1837. Second Enclosure in No. 34.

8 *Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade*. Class A. (Further Series). 1837. No. 34.

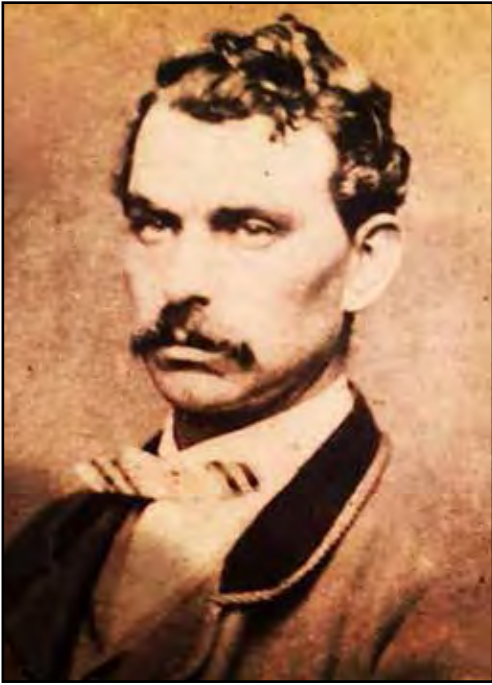
Aquarel·la "Esclaus sota coberta" del tinent Francis Meynell (c.1846). National Maritime Museum de Greenwich.

Mar com "el Pigat".⁹ En canvi ell constava en el registre com el propietari de la nau quan ho era realment un nord-americà que es deia Wilson que casualment compartia el seu cognom amb Henriette Fatjó Wilson¹⁰ la mulata que es va casar amb Josep Gras Bracons,¹¹ un navilier vilassarenc amb negociis a Nova Orleans. El cognom Wilson era usual a Estats Units, però no es pot negar que, en aquell temps, entre la gent de Vilassar de Mar i els de Nova Orleans es coïen molts negocis.

9 El capità vilassarenc Pere Mas Roig (1810-1866) (a) "el Pigat" era membre d'una família de capitans del c/ Sant Andreu. Veure article "Pigat" al llibre de Damià de Bas *Galeria de penja-ases* pàg. 186. "El Pigat" sempre fou relacionat amb el tràfic negrer. Lluís Guardiola Prim a la seva Monografia Sant Joan de Vilassar (1955) el qualifica de capità negrer i reproduïx un paràgraf del llibre d'Artur Masriera *Oliendo a brea* on descriu l'últim viatge a les costes africanes que va concloure amb la fugida a corre-cuita del "Pigat" a bord del seu vaixell en aparèixer un vapor de l'armada britànica a l'horitzó. Veure pàg. 241 i 242.

10 *Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A. (Further Series). 1837. No. 34.*

11 Els Gras eren una família vilassarenca de matriculats de la marina del c/ de l'Església. El pare, de Josep Gras Bracons, Josep Gras Pérez, 3er. pilot, va ser a Nova Orleans on feu negociis amb els Fatjó, comerciants catalans establerts allà. En retornar a Vilassar fou propietari dels bergantins "Julio" i "Vilasar", i de les corbetes "Rosario" i "Maria". Veure *Banc de Dades Genealògiques de VM* del Centre d'Estudis Vilassarencs (CEV).

Pere Mas Roig (a) “el Pigat”.

El vaixell de guerra britànic HMS Vestal.

Els negrers aprofitaven el viatge d'anada a Àfrica per embarcar mercaderies per vendre-les o donar-les com a moneda de canvi en la compra dels negres. El negoci era més rodó si aquestes mercaderies es podien carregar sense passar pels controls duaners, ja sigui per estalviar taxes o perquè no tenien autoritzat el seu comerç. I per això era millor no embarcar certes mercaderies a Santiago de Cuba i, en canvi, fer-ho en algun port natural pròxim que fos poc vigilat. La millor opció era el port de Guantánamo, un gran port natural ple d'amagatalls, situat a la costa est de Santiago i, per tant, de camí cap a Angola. I això és el que va fer Pere Mas.

Però vet aquí que el vaixell de guerra britànic *HMS Vestal*, quan navegava el 4 de maig de Port-au-Prince a Santiago de Cuba, va divisar al vespre, una mica abans de la posta de sol, la goleta *Matilde* ancorada a l'entrada del port de Guantánamo. Segons el seu comandant, el capità de corbeta William Jones, tenia una aparença molt sospitosa. Immediatament s'hi va acostar per inspeccionar-la, ja que tenia motius per pensar que podia ser un vaixell pirata, perquè en aquella zona, en la que no hi havia cap fortí ni es practicava cap comerç, s'hi havien produït diverses incidències anteriorment.¹²

12 *Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A. 1837. Havana. First Enclosure in No. 84.*

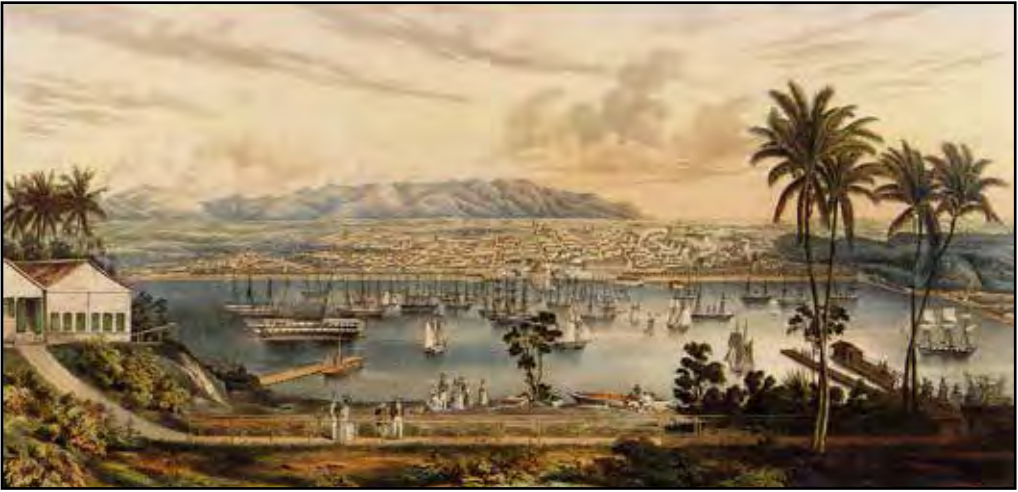

El port natural de Guantánamo.

A mida que el *HMS Vestal*, ondejant la bandera britànica, es va anar aproximant a la goleta va augmentar la seva alarma. Va veure un gran moviment de barques al seu entorn i que la goleta, desplegant precipitadament algunes veles i llevant l'àncora, intentava dirigir-se ràpidament cap l'interior del port de Guantánamo que, per tenir molts abrics amagats, faria difícil que després fos trobada.

El comandant del *HMS Vestal*, al veure aquests sospitosos moviments, va llançar una salva com a senyal de que la volia inspeccionar. Com sigui que la *Matilde* va continuar intentant escapar-se, li va llançar unes canonades d'avís a prop seu sense intenció de tocar-la. A la vegada dos bots del *Vestal*, comandats pel seu segon tinent Rundle Burges Watson,¹³ es van dirigir a la goleta però, quan estaven a un terç de la distància que hi havia entre els dos vaixells, una petita embarcació va aparèixer per la banda est de la boca d'entrada del port i va fer foc sobre ells. No obstant això, abans de que pogués escapar la goleta, van poder seguir la seva trajectòria fins arribar a pujar a bord seu.

13 Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A. 1837. Havana. Fourth Enclosure in No. 84.

El port de Santiago de Cuba.

Segons el segon tinent Watson, van ser rebuts per un oficial espanyol i un grup de mariners amb uniforme. La tripulació li va comunicar que el vaixell estava apressat pel *Teresita*, un bot de pràctic al servei de sa majestat catòlica espanyola. A bord del vaixell no hi havia esclaus però tenia tota l'aparença de estar equipat per a dedicar-se al seu comerç. Estava dotat d'un canó pivotant (del calibre 12 o 16), dues carronades (una a cada banda), unes calderes per cuinar molt grosses, escotilles obertes i barrils. En una paraula, tot el que es pot veure a bord dels vaixells d'esclaus. Quan ell va expressar el seu desig d'inspeccionar més el vaixell l'oficial espanyol s'hi va negar fins que no va rebre més ordres del seu comandant que estava a bord del *Teresita* i que, poc després, es va presentar com el tinent José de la Cruz. Li va manifestar que d'acord amb el Tractat recentment firmat entre Gran Bretanya i Espanya, a les 11 del matí, va detenir la *Matilde* per ser sospitosa d'estar destinada al il·lícit tràfic d'esclaus i que la conduiria a Santiago per portar-la després a l'Havana per ser jutjada pel *Tribunal Mixto Anglo-Español*. L'oficial anglès, d'acord amb en el que va manifestar l'oficial espanyol, i confiat amb la paraula donada de que a l'endemà conduiria la *Matilde* a Santiago de Cuba per portar-la després a l'Havana, va decidir retirar-se i prosseguir la seva navegació. El capità de corbeta Jones formava part dels oficials britànics que creien que havia de complir-se estrictament el tractat i, per tant, detenir els vaixells negres encara que no portessin negres a bord. La màxima graduació a la que va arribar el capità de fragata William Jones va ser la de comodor.¹⁴

14 Veure: <http://www.pdavis.nl/ShowBiog.php?id=574> (consultat juliol de 2016)

L'Havana.

El *HMS Vestal* va arribar a l'Havana el 19 de maig.¹⁵ Sis dies després al veure el seu comandant Jones que la *Matilde* no apareixia va decidir comunicar oficialment a Edward W. H. Schenley, el comissari anglès del *Tribunal Mixto*, de que s'havia produït una seriosa i clara infracció del Tractat signat amb els espanyols el 28 de juny de 1835. El comissari Schenley, conjuntament amb el seu company R. R. Madden, van reaccionar enviant quatre dies després, el 29¹⁶ de maig, un escrit a Miguel Tacón, el Capità General espanyol a Cuba, en el que se li demanava explicacions sobre el comportament del tinent de la Cruz i que es prenguessin les mesures pertinents per corregir els fets denunciats que s'esposaven mitjançant les declaracions jurades fetes per alguns dels marins anglesos que van pujar a bord del *Matilde* quan es trobava al port de Guantánamo.

El 7 de juny¹⁷ el Capità General Miguel Tacón va respondre als comissaris britànics que, d'acord amb l'opinió del seu primer assessor general, havia remès la seva comunicació al Comandant General de Marina de l'Estació de l'Havana, a efectes de que li informés sobre els fets relatats. Amb aquesta sol·licitud, com

15 Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A. 1837. Havana. No. 84.

16 Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A. 1837. Havana. Third Enclosure in No. 84.

17 Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A. 1837. Havana. Fifth Enclosure in No. 84.

El comissari britànic del Tribunal Mixto Edward W. H. Schenley.

Don Miguel Tacón.

que el comissari espanyol del *Tribunal Mixto*, el Conde de Fernandina, estava absent de l'Havana, Tacón podia retardar la resolució que havia de donar als fets fins que no retornés el comissari espanyol. Però aquest ho va fer al cap de tres dies, el 10 de juny i, immediatament, el tribunal va celebrar una reunió convocada pels comissaris anglesos en la que es va acordar que el tinent de la Cruz amb el seu apressament, la *Matilde*, es presentés davant seu.

El dia 17¹⁸ el Capità General Miguel Tacón va donar resposta al *Tribunal Mixto* lliurant-li una còpia de les declaracions i de les investigacions que s'havien fet davant el *Tribunal del Almirantazgo* de Santiago de Cuba, on el tinent de la Cruz va conduir el vaixell detingut. Però els jutges del *Tribunal Mixto*, sospesant tots els fets, van resoldre que l'únic tribunal legítim per jutjar-los era el seu i que, per tant, en un escrit al Capità General tramés el 6 de juliol,¹⁹ tornava a demanar la presentació del tinent de la Cruz i de la goleta *Matilde*, amb tota la seva tripulació i degudament escortada, davant seu. Aquesta demanda va costar de ser encaixada per part de les autoritats espanyoles. No va ser fins el 22 de juliol²⁰ que, entre informes, queixes i excuses, el Capità General comunicava l'acceptació del seu compliment, d'acord amb el dictamen realitzat pel *Juez Auditor de Guerra de Marina de la Habana*.

18 Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A. 1837. Havana. Sixth Enclosure in No. 84.

19 Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A. 1837. Havana. No. 89.

20 Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A. 1837. Havana. Enclosure in No. 90.

La captura de la goleta Matilde

Eusebio de Bardají.

Sir George Villiers.

Com que la *Matilde* seguia sense arribar a l'Havana, el *Tribunal Mixto*, el 4 d'agost²¹ amb la signatura dels seus dos comissaris, el Conde de Fernandina i E. W. H. Schenley, va reclamar de nou al Capità General, aquesta vegada amb amenaces d'aplicació de determinats articles del tractat anglo-espanyol, la presentació de la *Matilde* amb la seva tripulació. Davant d'aquesta pressió les autoritats espanyoles van veure que no podien aguantar més i que tenien que afrontar la realitat: la goleta *Matilde* havia desaparegut. Era impossible executar l'ordre del *Tribunal Mixto* de conduir la goleta *Matilde* a l'Havana convenientment escortada i amb la seva tripulació ja que, després d'haver tornat a Santiago de Cuba l'endemà de ser detinguda a Guantánamo, i d'haver reparat en el seu port els desperfectes que tenia, havia emprès una altra vegada el seu viatge cap a Àfrica. I així ho va conèixer el Capità General al *Tribunal Mixto* el 9 de setembre.

El que havia passat ho va tenir que explicar Leonardo Bravo, un segon assessor de la jurisdicció de Marina de Santiago de Cuba. En el seu informe del 5 d'agost²² va manifestar que no havia cap motiu per impedir la sortida de la *Matilde* del port de Santiago. Havia estat descoberta a Guantánamo pel bot de pràctic *Teresita* quan realitzava la vigilància de la costa oriental de Santiago de Cuba per evitar l'escandalós contraban que s'hi realitzava. La *Matilde*, que havia estat despatxada de Santiago quatre dies abans, no tenia autorització

21 Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A (Further Series). 1837. Havana. First Enclosure in No. 33.

22 Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A. (Further Series). 1837. Subenclosure in No. 33.

Mapes d'Angola amb la situació de Cabinda i Ambriz.

per fondejar en cap port de l'illa si no fos per algun imprevist i poderós motiu de seguretat i, si ho havia fet sense haver-hi aquest motiu, no cabia pensar cap altra cosa que era per embarcar mercaderies de contraban. No hi havia cap altra raó perquè el comandant del *Teresita*, complint les ordres que tenia, detingués la *Matilde*. No podia, per tant, sota cap concepte deixar de fer-li una inspecció o de conduir-la a Santiago. Va optar per aquesta última opció perquè, havent-la descobert també la corbeta anglesa *HMS Vestal*, però en el seu cas per sospitar que es dedicava al comerç d'esclaus, va creure que, davant aquestes divergències d'apreciació i, sobre tot, per satisfer al comandant del *HMS Vestal*, era millor portar la *Matilde* a Santiago perquè les autoritats de Marina d'aquell port decidissin quina determinació s'havia de prendre sobre la sortida de la *Matilde* de la ruta que tenia autoritzada.

Però les autoritats de la *Comandancia de Marina*, després d'examinar el vaixell, van determinar que, efectivament, la goleta *Matilde* tenia motius per aturar-se a Guantánamo. La nau tenia desperfectes que afectaven a l'estanquitat del seu casc i que, per tant, calia que s'aturés per fer la seva reparació, i el port natural de Guantánamo era un bon lloc per fer-ho. No hi havien proves de que es dediqués al contraban i que, com ells no entraven en assumptes de tràfic

d'esclaus, no hi havia cap motiu per retenir-la i causar-li greus perjudicis. El resultat va ser que la *Matilde*, el 16 de maig, va sortir de Santiago de Cuba cap Angola carregada de bales de lli, mosquets, *aguardiente*, 250 barres de ferro i pólvora²³ per poder-ho vendre o intercanviar per esclaus.

A partir del coneixent per part del *Tribunal Mixto* de la situació en que es trobava la *Matilde* van començar les discussions jurídiques entre britànics i espanyols a Cuba sobre la prioritat de les competències dels diferents tribunals. Paral·lelament a Europa va començar el debat entre Londres i Madrid. Cal tenir en compte que les notícies trigaven entre un i dos mesos de passar d'una a altra banda de l'Atlàntic. El 7 de setembre,²⁴ dos dies abans que a Cuba el Capità General Miguel Tacón comunicés al *Tribunal Mixto* que la *Matilde* havia marxat, l'ambaixador britànic a Madrid, Sir George Villiers, va dirigir un escrit al president del Consell de Ministres del Regne d'Espanya, Eusebio de Bardají y Azara, demanant explicacions. La resposta del president del 14 de setembre²⁵ es va limitar a donar l'assabentat i dir que havia traslladat l'escrit al *Ministro de Marina y Colonias*, perquè esbrinés el que havia passat.

Mentrestant la *Matilde* anava per feina a les costes africanes. Però no tot li va anar bé. Es va produir una estranya incidència de la que es tenen pocs detalls però que no seria gens estrany que estigués relacionada amb la llegenda,²⁶ amb tota seguretat inflada i distorsionada, que corre per Vilassar de Mar sobre Pere Mas i Roig, (a) "el Pigat". Segons les declaracions jurades²⁷ que van fer alguns membres de la tripulació de la *Matilde* quan va ser presa pel *HMS Snake*, i que per cert no van ser massa esteses, van ser abordats per un vaixell de guerra portuguès que els hi va prendre part de la càrrega i se'n va emportar detinguts el capità Pedro Mas i el pilot Angel José Conesa. Per això, no eren

23 Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A (Further Series). 1837. Havana. Second Enclosure in No. 34.

24 Correspondence with Foreign Powers, relating to the Slave Trade. Class B. 1837. Spain. Enclosure in No. 23.

25 Correspondence with Foreign Powers, relating to the Slave Trade. Class B. 1837. Spain. Enclosure in No. 24

26 Veure text de la llegenda del "Pigat" a l'article Llegendes de Vilassar de Mar de Ramon Coll Monteagudo a Revista Singladures nº 32. També l'article "Pigat" de Damià de Bas, i la descripció que fa Lluís Guardiola Prim a la seva monografia Sant Joan de Vilassar, ja citats.

27 Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A (Further Series). 1837. Havana. Second Enclosure in No. 34. Veure també declaracions jurades dels mariners espanyols tripulants de la *Matilde* al web: http://www.liberatedafricans.org/hstc/ships/38_matilde/03_matilde_evidence.pdf (consultat juliol de 2016)

a bord quan el *HMS Snake* els va detenir. Capità i pilot van quedar presos a Cabinda, l'enclavament d'Angola situat al nord del riu Congo. Va ser a aquest, i no en una illa del Carib, on "el Pigat" va tenir l'aventura amb "la Lucía", si és que realment aquesta aventura va existir?.

No es pot obtenir dels fons documentals portuguesos la mateixa informació que és possible aconseguir dels britànics. És per això que no es pot conèixer el que li va passar al "Pigat" a les terres angleses. Però Pío Baroja en la seva novel·la "*Los pilotos de altura*", que de fet més que una novel·la es un relat novel·lat del diari manuscrit del negrer basc Abaroa al que va tenir accés, explica una història que en més d'un aspecte té similituds amb el que s'explica del "Pigat"²⁸ El bergantí "*El Leopardo*" realitzava un viatge molt semblant al de la "*Matilde*". Havia sortit de Cuba, en rumb cap a Cabinda i Ambriz i escala a Cabo Verde, per anar a cercar esclaus. L'única diferència entre ells era que el primer tenia com a port de base Santiago de Cuba i el segon l'Havana.

"*El Leopardo*" en el seu pas de Cabinda a Ambriz va ancorar a l'*Ensenada del Inglés* en el riu Congo. Pío Baroja narra així el que va succeir:

"Al día siguiente el capitán Verdillon envió al tercer piloto Guido Barbalonga, a tierra a comprar víveres. No hizo más que llegar cuando el jefe Musuka Towaluka le prendió.

Lo condujo a su casa y allí le quitaron la ropa, le raparon la cabeza y la barba, le pintaron la cara y el cuerpo de rojo y lo llevaron a una hacienda de esclavo, en donde, según parece, le comenzaron a enseñar a subir a las palmeras y a manejar el arco y la flecha.

Al saber la noticia de la prisión, los que fueron en el bote preguntaron a los negros la causa del arresto del piloto.

Estos contestaron que un capitán portugués, que se hallaba con su barco en la Punta de Lenha, había robado a Musuka Towaluka una hija y la tenía a bordo, y que tanto no entregaran su hija a Musuka, el jefe no devolvería el blanco cautivo.

28 Gran part de la història narrada per Pío Baroja es correspon a la goleta San Paulo de Loanda capturada pels britànics l'11 de desembre de 1841 a Sherbro situat a la zona de Gallinas. Manuel de Abaroa, encara que era pilot, hi era embarcat com a passatger. La goleta, contràriament al narrat per Pío Baroja no havia passat abans per Angola. El relat sobre la filla del rei tot i es deu correspondre a un altre viatge d'Abaroa. House of Common Papers. Volum 42. Nº 70.

Cuando entró la brisa fuimos seis hombres con el capitán en la lancha al buque portugués. El capitán Vendillon contó al portugués la historia de la prisión del piloto tercero, y pidió que entregara la hija de Musuka Towaluka para el canje. El portugués se burló de la reclamación y dijo que de ninguna manera entregaría a la hija del reyezuelo, porque le gustaba y pensaba llevársela. Tuvimos que volvernos desairados.

Matabrune, el factor, dio su opinión.

- Claro, el portugués no quiere devolver la negra. Es natural.

- ¿Por qué? – le pregunté yo.

- Tiene querida y cocinera gratis y, además el placer de pegarle de cuando en cuando un puntapié en el trasero a la hija de un rey.

El capitán Verdillon volvió al barco incomodado y dijo que aquello era una porquería, y consulto con Chimista, Este le aconsejó ir al abordaje contra el portugués.

A la mañana siguiente, antes de amanecer, se preparó la expedición. Se alquilaron dos canoas a los cabindas y se echó el bote del *Leopardo*. En cada embarcación marcharían ocho marineros armados y un oficial. En el bote iba Chimista con Verdillon, la canoa primera la mandaba el Vizconde y la segunda yo. Armados hasta los dientes nos preparamos a entrar al abordaje en el buque portugués.

No acababa aún de amanecer cuando subimos a la cubierta del buque.

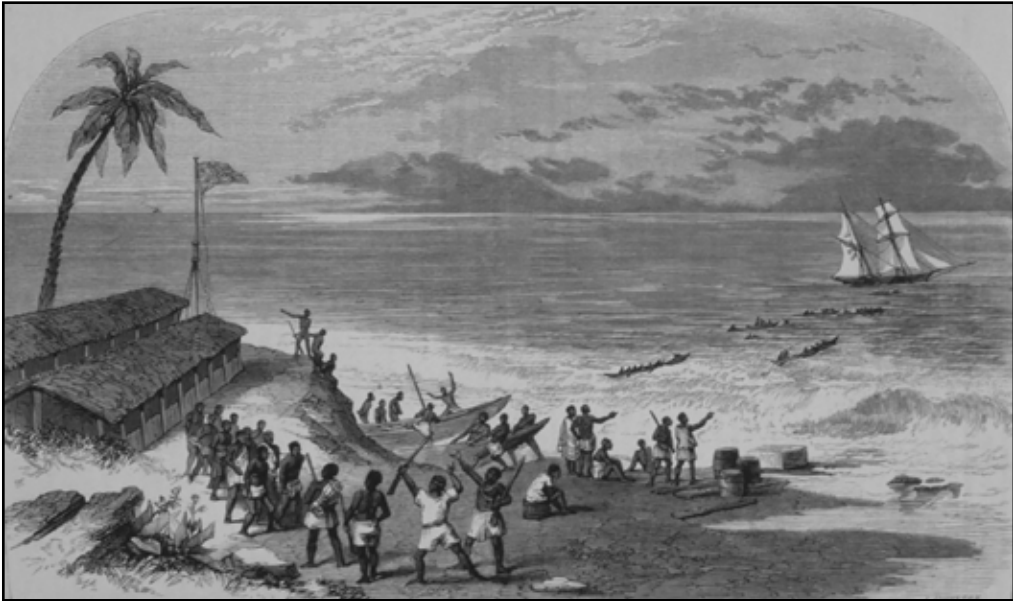
- ¡Eclair! ¡Eclair! ¡Adelante! ¡Adelante! ¡Hurra! – gritó el Vizconde.

El capitán portugués se asustó y nos entregó inmediatamente a la hija del reyezuelo. Era una negra bastante guapa, que empezó a sonreír y a hacer cucamonas a los marineros. Sin duda no le espantaban los blancos ni les parecían malos espíritus. Al llegar a la costa llamamos a los soldados de Musuka Towaluka, le enseñamos la joven y les dijimos que inmediatamente que nos entregaran al piloto, la devolveríamos. La negra parecía dispuesta a quedarse con nosotros.

Se hizo el cambio con mucha bulla y Barbalonga nos contó una relación muy pintoresca de sus aventuras.

- Ahora, al menos, durante algún tiempo, no te podrás llamar Barbalonga - le decían todos al verle afeitado.

Anclado ya nuestro buque, llegó Musuka Towaluka, dándonos las gracias por la devolución de su hija, y recibió sus derechos. La hija parece que estaba embarazada; pero esto no era ningún inconveniente, al revés. Si tenía un mulato bonito el abuelo quedaría muy contento.”

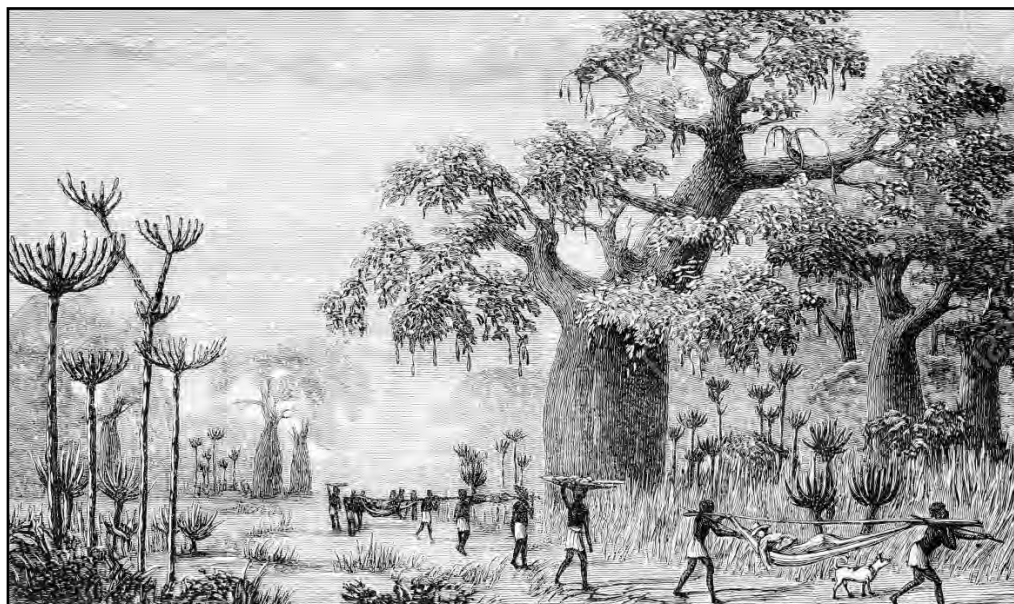

Embarcament d'esclaus a la costa africana.

Amb tota seguretat, la imaginació volava, les històries es barrejaven i amb el temps es feien mes grosses. Però tornant a la realitat i al fil de la narració, la *Matilde*, malgrat la pèrdua del seu capità i del seu pilot, va seguir sorprenentment la seva ruta en recerca de negres per ser portats com esclaus a Cuba. Es pot pensar, més ben dit malpensar, moltes coses. El fet és que el 15 d'octubre a Ambriz, una localitat situada a uns 100 km. al nord de Luanda, i a Cabinda²⁹, 272 negres africans dels dos sexes van ser embarcats a la *Matilde*. Miguel Aldabo va assumir el comandament, possiblement sense tenir la titulació pertinent. Quan el 4 de desembre el *HMS Snake* la va abordar només hi havia a bord 259 negres doncs 13 van morir durant la travessia atlàntica. Dels 259, 56 eren homes, 45 dones, 93 nois, 48 noies i 17 nens. Segons l'informe d'Alexander Milne, el comandant del *HMS Snake*, la *Matilde* tenia bones condicions marineres, i disposava de suficient aigua i de suficients provisions per arribar fins al destí que tenia previst, que era Santiago, però que al ser canviat pel de l'Havana, ja que en aquesta ciutat es trobava el *Tribunal Mixto*, li van tenir que incrementar les esmentades provisions.

Com que els fets eren molt evidents i els anglesos, per dir-ho d'alguna manera, tenien moltes "ganes" a la goleta *Matilde* pel desenllaç que va tenir set me-

²⁹ Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A (Further Series). 1837. Havana. First Enclosure in No. 34.

Escena colonial a prop d'Ambriz.

sos abans la seva trobada amb el *HMS Vestal*, la sentència del *Tribunal Mixto* va ser molt ràpida. Reunits els seus dos membres, el Conde de Fernandina per part d'Espanya i James Kennedy per part britànica, els dies 14 i 15 de desembre, el 18 van pronunciar una sentència que, tal com s'esperava, era de condemna.³⁰ Va ser la trenta-novena condemna a un vaixell que es dedicava al comerç d'esclaus feta per aquest tribunal. La condemna comportava la confiscació i posterior subhasta de la goleta amb tot el que havia en el seu interior i la donació als negres d'un certificat d'emancipació que comportava, a la vegada, el seu alliberament. Mentrestant havien passat a ser 257³¹ ja que durant la navegació fins a l'Havana n'havien mort 2 més.

El pas següent era, per una banda, fer l'inventari i valoració de la *Matilde* i de tots els bens que portava a bord i, per l'altra, fer el llistat dels negres que s'alliberaven. La primera operació era important per poder distribuir després la recompensa que es donava als que realitzaven la captura i que consistia en un percentatge dels bens confiscats. La segona operació consistia en el llistat documentat amb les dades dels negres que s'alliberaven per assentar-los,

30 *Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade*. Class A (Further Series). 1837. Havana. No. 34.

31 *Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade*. Class A (Further Series). 1837. Havana. Second Enclosure in No. 34.

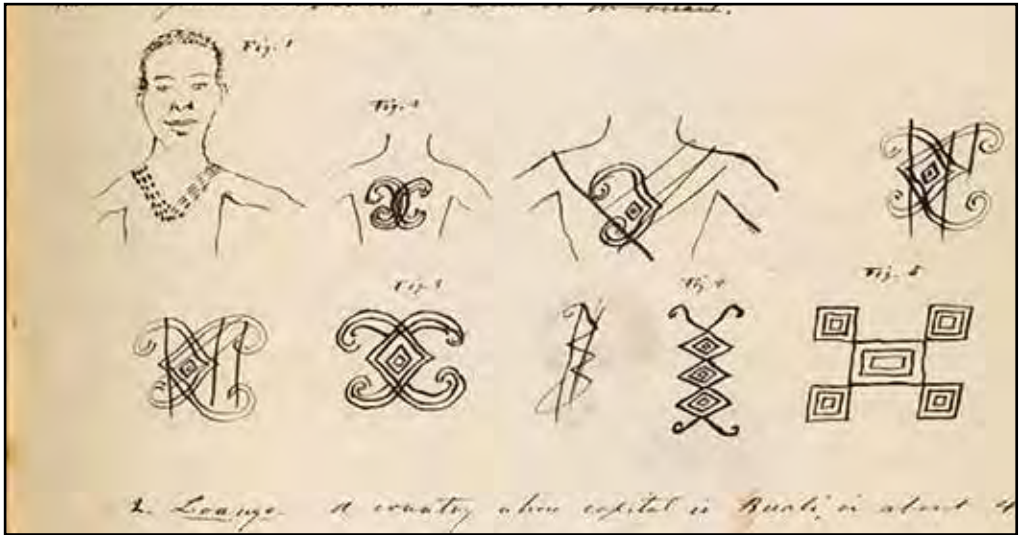
SINGLADURES 33

Numero	Nombre	Sexo	Edad	Nacion	Estatura	Señales	Interpretes
1	Quebanda	Varon	40	Congo	5.1	Muy cerrado de barba - una cicatriz en el codo derecho	Antº esclavo de Don José Navarro y Anacleto esclavo de Don Juan de Dios Cormen
3	Telesforo	id	25	id.	5	Una marca sobre tetilla izquierda	id.
53	Mabru	id	10	id.	4.2	Una marca sobre tetilla izquierda y una cicatriz grande en esta mejilla	id.
181	Mulisi	Hembra	50	Congo	4.5	Una marca sobre el pecho izquierdo, una cicatriz tansversal en el antebrazo derecho y otra en el izquierdo	id.
213	Quiasu	id	8	id.	3.7	Una marca en el brazo izquierdo y dos lunarcitos en la nariz	id.

Una pàgina del llistat dels negres que hi havia a bord de la Matilde amb indicació de les seves característiques.

Numero	Nonbre africano	N cristiano	Secso	Edad	Nacion	Estatura	Señales	Interpretes
1	Quebanda	Marcelino	Varon	40	Congo	5.1	Muy cerrado de barba - una cicatriz en el codo derecho	Antº esclavo de Don José Navarro y Anacleto esclavo de Don Juan de Dios Cormen
3	Quebanda	Telesforo	id	25	id.	5	Una marca sobre tetilla izquierda	id.
53	Mabru	Baldomero	id	10	id.	4.2	Una marca sobre tetilla izquierda y una cicatriz grande en esta mejilla	id.
181	Mulisi	Eustaquia	Hembra	50	Congo	4.5	Una marca sobre el pecho izquierdo, una cicatriz tansversal en el antebrazo derecho y otra en el izquierdo	id.
213	Quiasu	Rita	id	8	id.	3.7	Una marca en el brazo izquierdo y dos lunarcitos en la nariz	id.

La transcripció d'alguns dels apunts del llistat dels negres de la Matilde.

Algunes marques en negres esclavitzats a Angola.

d'acord amb les seves característiques, al lloc més apropiat, potser no per ells però sí per als anglesos que eren els qui se n'havien d'encarregar. Aquest llistat incloïa per a cada negre el nom que tenia a Àfrica, el nom cristià que li donaven, el sexe, l'edat, la nacionalitat, l'estatura, els senyals en el seu cos que l'identificaven i el nom del que va actuar com intèrpret per conèixer les seves dades i que acostumava a ser un esclau que ja portava temps a Cuba.

Els anglesos es van encarregar de distribuir els 254 negres que quedaven ja que durant l'estança al port de l'Havana n'havien mort 3 més.³² El 31 de desembre en van embarcar 220 al bergantí *Venus* per portar-los a Belize, el domini que els britànics tenien a Centre-Amèrica Setze, que deurien ser els que tenien millor aspecte, els van allistar al Primer i Segon Regiment de les Índies Orientals de Sa Majestat Britànica i els divuit restants es van quedar a terra hospitalitzats en espera de la seva curació i portar-los després també a Belize.

Vist com havien anat les coses, la posició que al llarg de l'any havien tingut les autoritats espanyoles va quedar en evidència. Calia trobar un "cap de turc". L'escollit, tenia bastant números per ser-ho, va ser el tinent José de la Cruz, el comandant del bot de pràctic que a Guantánamo va detenir, per dir-ho d'alguna manera, la goleta *Matilde*. El Capità General, Miguel Tacón, va ordenar que

³² Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A (Further Series). 1837. Havana. Enclosure in No. 44.

El Conde de Ofalia.

Mauricio Carlos de Onís.

anés a declarar davant el *Tribunal Mixto*. Ho va fer el 4 de gener.³³ Com es veu en aquell moment tot anava molt més ràpid. El tinent, com és natural, va defensar la seva conducta. Preguntat per què una vegada havia detingut la goleta *Matilde* no la va conduir cap a l'Havana per presentar-la davant del *Tribunal Mixto* i, en canvi, la va conduir a Santiago, va declarar que va ser perquè va veure que la goleta feia aigües i Santiago era el port més pròxim on es podria reparar per ser després el seu Comandant de Marina el que la presentés al tribunal.

L'assumpte va tornar a les altes esferes. Com que Eusebio de Bardají havia cessat com a President del Consell de Ministres del Regne d'Espanya i havia estat substituït pel Conde de Ofalia, aquest va creure convenient, el 15 de febrer³⁴ a més de queixar-se de certs procediments seguits pels britànics, ampliar la resposta anterior a l'escrit de l'ambaixador anglès del 7 de setembre en el sentit de fer-li saber que, si es provava que la conducta del tinent José de la Cruz era la que ells manifestaven, cauria sobre ell tot el pes de la llei.

Com que els britànics no van quedar satisfets d'aquesta segona resposta van continuar les notes entre el Conde de Ofalia i l'ambaixador britànic Sir George Villiers. En una carta tramesa el 10 d'abril³⁵ l'ambaixador es conformava en

33 Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade. Class A (Further Series). 1837. Havana. Enclosure in No. 45.

34 Correspondence with Foreign Powers, relating to the Slave Trade. Class B. (Further Series). 1837. Spain. Enclosure in No. 15.

35 Correspondence with Foreign Powers, relating to the Slave Trade. Class B. (Further Series). 1837. Spain. Enclosure in No. 28.

demanar només la dimissió del tinent José de la Cruz com a oficial al servei de la Seva Catòlica Majestat espanyola per haver mentit davant un oficial naval anglès. La resposta del Conde de Ofalia, el 29 d'agost,³⁶ va ser que “havia comunicat al Ministre de Marina l'ordre de Sa Majestat de que els caps de l'oficial de la Cruz li fessin una severa reprimenda i, a la vegada, fer-li saber que si no el cessaven del seu lloc era perquè la portada de la *Matilde* a Santiago de Cuba va ser conseqüència de les males condicions en que trobava la nau, fet que en part atenuava la seva culpabilitat”. També se li demanaven excuses pels errors comesos pel Comandant General de Marina a l'Havana i el Comandant de Marina de Santiago que es devien al mal assessorament que va tenir. En els mateixos termes va enviar igualment una carta el mateix dia al president del *Tribunal Mixto Anglo-Español* que li corresponia ser en aquell moment al representant espanyol Conde de Fernandina.³⁷ D'aquesta manera els de dalt quedaven excusats.

La lleugera sanció al tinent de la Cruz que es limitava només a una senzilla reprimenda no va agradar gens als britànics que en una carta del seu ambaixador a Madrid al Ministro de Estado, Mauricio Carlos de Onís, datada el 26 de desembre³⁸ li van deixar clar. La carta deia que “és impossible per qualsevol persona imparcial, considerant les circumstàncies dels fets, tenir el més mínim dubte de que el tinent de la Cruz va actuar en aquesta ocasió en connivència amb els mercaders d'esclaus, va oblidar les seves obligacions, i va abusar de l'autoritat que li van donar ja que, en comptes de fer el que podia fer per detectar el comerciants d'esclaus, i portar-los a la justícia, va recorre a fraudulents pretextos per evitar-los el càstig. Si un oficial britànic s'hagués comportat d'una manera similar a la que va tenir el tinent de la Cruz, i que ell mateix va reconèixer, hauria estat apartar del comandament del seu vaixell. El Govern de Sa Majestat Britànica està satisfet de que el Govern de Madrid tingui el desig de complir el compromís pres per la *Corona Española* en el Tractat de 1835, per acabar amb el comerç d'esclaus. Però el Govern hauria de donar-se compte per si mateix que, si conductes com les que en aquesta ocasió va tenir el tinent de la Cruz no són castigades, ningú que estigui relacionat amb el comerç d'esclaus creurà que el Govern d'Espanya estigui cooperant sincerament amb el de la Gran Bretanya per aconseguir la supressió d'aquest crim”.

36 Correspondence with Foreign Powers, relating to the Slave Trade. Class B. 1839. Spain. Enclosure in No. 51.

37 Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana and Rio de Janeiro, relating to the Slave Trade. Class A (Further Series). 1838-39. Havana. First Enclosure in No. 36.

38 Correspondence with Foreign Powers, relating to the Slave Trade. Class B, 1839. Spain. Enclosure in No. 76.

I aquest escrit va ser el punt final de les enrevessades relacions anglo-espanyoles en relació a la captura de la goleta *Matilde* dedicada al comerç d'esclaus. La història no donava més de si. De fet només quedava un punt per resoldre però era de caire intern britànic. Era el repartiment de la recompensa que es donava als mariners per haver realitzat la captura d'un vaixell negrer i que consistia en el 13% dels diners que s'obtenien en la seva subhasta dels bens confiscats després de descomptar les despeses que s'havien tingut. Dos anys després, el 5 de juny de 1840, *The London Gazette*, que era la publicació que feia els anuncis oficials, va publicar aquest anunci:

No. 41, Norfolk-Street, Strand.
June 5, 1840.

NOTICE is hereby given to the officers and company of Her Majesty's ship *Sauke*, Alexander Milne, Esq. Commander, that, on Monday the 15th instant, they will be paid, as above, their proportions of prize-money for the capture of the Spanish schooner *Matilda*, on the 5th December 1837, arising from bounty for the slaves found on board, together with a moiety of the hull and stores of the said schooner; and the shares will afterwards be recalled, agreeably to Act of Parliament.

Admiral	-	-	£79	13	7
Captain	-	-	149	8	0½
First class	-	-	58	12	6
Second class	-	-	35	3	6
Third class	-	-	17	11	9
Fourth class	-	-	11	14	6
Fifth class	-	-	5	17	3
Sixth class	-	-	3	18	2
Seventh class	-	-	1	19	1

For Halford and Company, J. D. Paul.

L'anunci a "The London Gazette" de repartiment de la recompensa.

El comerç d'esclaus era un bon negoci per als traficants si no els enxampaven. Si els enxampaven el negoci era per als que els capturaven. Sempre algú guanyava. Si el que perdia era el negrer no calia desanimar-se. Només era qüestió de comprar un vaixell de segona mà, preparar-lo una mica perquè pogués transportar molts negres i tornar a començar. La pena per als negrers enxampats només era la confiscació del vaixell amb tot el que contenia. Però per a qui no era mai negoci era per als negres. Si els britànics no detenien el vaixell quedaven condemnats a ser esclaus. Si el capturaven els hi donaven els papers que els acreditaven com alliberats però no els tornaven a casa seva. Els embarcaven cap a Belize, Jamaica, les Bahames o qualsevol altra colònia seva necessitada de mà d'obra on tenien unes condicions de treball no massa diferents a les dels esclaus.

CRONOLOGIA DELS FETS

1837 abril 30	La <i>Matilde</i> surt del port de Santiago de Cuba.
maig 4	La <i>Matilde</i> es interceptada a Guantánamo pel vaixell espanyol <i>Teresita</i> i el britànic <i>HMS Vestal</i> .
5	La <i>Matilde</i> es desplaça de Guantánamo a Santiago de Cuba.
16	La <i>Matilde</i> salpa de Santiago de Cuba cap a Cabo Verde i Ambriz.
19	El <i>HMS Vestal</i> arriba a l'Havana.
25	El comandant William Jones del <i>HMS Vestal</i> comunica al Comissari anglès del Tribunal Mixt Anglo Espanyol (TMAE) que la <i>Matilde</i> no ha arribat a l'Havana.
29	Els comissaris anglesos Schenley i Madden demanen explicacions al Capità General de Cuba. Els tripulants del <i>HMS Vestal</i> fan declaracions jurades sobre els fets de Guantánamo.
juny 7	El Capità General Miguel Tacón respon als comissaris anglesos que, d'acord amb l'opinió del seu primer assessor, sigui el Comandant de Marina de l'Havana qui en doni resposta.
10	El Comissari espanyol del TMAE, Conde de Fernandina, torna a l'Havana.
17	Notificació del Capità General Miguel Tacón als comissaris anglesos que ha enviat al TMAE la resposta del Comandant de Marina de l'Havana.

juliol 6	El TMAE envia un escrit al Capità General que demana que se li presenti la <i>Matilde</i> .
12	El Capità General sol·licita informe al Comandant de Marina de l'Havana que, al mateix temps, demana opinió al jutge auditor de guerra.
15	El jutge auditor de guerra emet un informe que el Comandant de Marina de l'Havana tramet al Capità General.
22	Escrit del Capità General al TMAE que accepta que la <i>Matilde</i> hagi d'anar a l'Havana per presentar-se al tribunal.
26	Els comissaris anglesos es queixen al secretari d'exters britànic Vescomte Palmerston de que encara no poden donar una informació completa.
agost 4	Ordre del TMAE al Capità General de portar la <i>Matilde</i> a l'Havana.
5	Informe del segon assessor de la comandància de Marina de Santiago de Cuba, Leonardo Bravo, de què la <i>Matilde</i> no hi era a Santiago de Cuba perquè havia salpat el 5 de maig cap a Àfrica.
9	Informe del Comandant de Marina de Santiago de Cuba Manuel de los Ríos, en el que manifesta que està d'acord amb l'anterior.
23	Carta del Capità General al Comandant General de Marina en demanda d'informació. Carta del secretari d'exters britànic, Vescomte Palmerston, a l'ambaixador de Madrid perquè comuniqui els fets ocorreguts al govern espanyol.
25	Carta del Comandant de Marina de Santiago de Cuba al Comandant General de Marina a l'Havana en el que se li fa saber la desaparició de la <i>Matilde</i> .
29	Escrit del Comandant General de Marina al Capità General en el que se li fa saber la desaparició de la <i>Matilde</i> .
setembre 7	Escrit de l'ambaixador britànic Villiers al President de Govern espanyol Bardají demanant diligència en la resolució del cas i la presa de mesures disciplinàries al capità del <i>Teresita</i> .
9	Escrit del Capità General al TMAE explicant la situació en que es troba el cas per la desaparició de la <i>Matilde</i> .
14	Resposta del President de Govern Bardají a l'ambaixador britànic Villiers en el que dona per rebut el seu escrit i que, una vegada informat, se li donarà resposta.
25	Escrit del TMAE al Capità General en el que es demana que el capità del <i>Teresita</i> es presenti davant seu.

La captura de la goleta *Matilde*

octubre 15	La <i>Matilde</i> carrega esclaus a Ambriz.
20	Carta del Capità General al Comandant General de Marina en la que es demana informació sobre les competències dels diferents tribunals cara a complir les demandes del TMAE.
26	Escrit del Comandant General de Marina al Capità General en el que se li dona resposta jurídica mitjançant un informe de l'auditor de guerra.
novembre 24	Escrit del Capità General al TMAE en el que es donen llargues a les demandes del TMAE.
desembre 4	Captura de la <i>Matilde</i> pel <i>HMS Snake</i> .
14 i 15	Celebració del judici a la <i>Matilde</i> pel TMAE.
18	Sentència condemnatòria de la <i>Matilde</i> pel TMAE.
31	Tramesa a Belize del negres alliberats que anaven a bord de la <i>Matilde</i> .
1938 gener 4	José de la Cruz, el capità del <i>Teresita</i> , declara davant el TMAE.
febrer 15	Escrit del Ministre de Marina i Colònies espanyol, Conde de Ofalia, a l'ambaixador britànic, en resposta del seu escrit del 7 de setembre passat, comunicant-li les mesures preses respecte a José de la Cruz.
abril 10	Escrit de protesta de l'ambaixador britànic Villiers al Conde de Ofalia, successor de Bardají com a President del Govern.
agost 29	Escrits del Conde de Ofalia a l'ambaixador britànic William Hervey sobre la reprimenda realitzada a de la Cruz i al president del TMAE, Conde de Fernandina, també sobre la reprimenda realitzada i excusant-se dels errors comesos pel Comandant General de Marina a l'Havana deguda al mal assessorament que va tenir.
desembre 26	Escrit final de l'ambaixador britànic Villiers al Ministre d'Estat espanyol Mauricio Carlos de Onís.
1840 juny 5	<i>The London Gazette</i> publica el repartiment de la recompensa per la captura de la <i>Matilde</i> entre els marins britànics.

REFERÈNCIES

Fitxa de Liberated Africans sobre la *Matilde*:

http://www.liberatedafricans.org/hstc/38_matilde.html

(consultat juliol de 2016)

Llibre *Parliamentary Papers, House of Commons and Command. Slave Trade. Volumen 48* que inclou *Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade, 1837*:

https://books.google.es/books?id=OVsSAAAAYAAJ&printsec=frontcover&hl=es&source=gb_sge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
(consultat juliol de 2016)

Llibre *Parliamentary Papers, House of Commons and Command. Slave Trade. Volumen 49* que inclou *Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade, 1838-39*:

https://play.google.com/store/books/details/Great_Britain_Parliament_House_of_Commons_Parliame?id=U1gSAAAAYAAJ
(consultat juliol de 2016)

Llibre *Parliamentary Papers, House of Commons and Command. Slave Trade. Volumen 50* que inclou *Correspondence with the British Commissioners at Sierra Leone, the Havana, Rio de Janeiro, and Surinam, relating to the Slave Trade, 1839*:

<http://tinyurl.com/jfqrwry>
(consultat juliol de 2016)

Llibre sobre la persecució britànica al comerç d'esclaus al Mar Carib:

www.cnrs-scrn.org/northern_mariner/vol16/tnm_16_1-1-20.pdf

(consultat juliol de 2016)

Video (producció britànica de 2015) sobre el *Tribunal Mixto*:

Anglo Español de La Habana:

www.youtube.com/watch?v=KII9zF6GCcl

(consultat juliol de 2016)